

allea | All European
Academies

integrity | in't

1 the quality of being ho
integrity.

Eiropas Rīcības kodekss par pētniecības integritāti

ATJAUNOTS 2023. GADA IZDEVUMS

integer

integun

Publicēts Berlīnē ALLEA | Eiropas zinātņu akadēmiju asociācija
2023. gada jūnijā

Atsauce

Atsauču noformēšanai, lūdzu, izmantojiet šo formu:

ALLEA (2023) The European Code of Conduct for Research Integrity – Revised Edition 2023.
Berlin. DOI 10.26356/ECOC

ISBN 978-3-9823562-3-5

Licences

Šis darbs ir licencēts saskaņā ar *Creative Commons Attribution* licences noteikumiem, kas paredz brīvu teksta izmantošanu, atbilstoši veidojot atsauci uz teksta autoru un avotu (CC BY 4.0).
Detalizēti licencēšanas noteikumi ir pieejami vietnē <https://creativecommons.org/licenses/by/4.0>.

Vāka attēls: *iStock*

Izkārtojums: *ALLEA Communications*

Kontaktinformācija

ALLEA | Eiropas zinātņu akadēmiju asociācija

Tālr. +49 (0)30 20 60 66 500

E-pasts: secretariat@allea.org

Twitter: @ALLEA_academies

Timeklvietne: www.allea.org

Satura rādītājs

Priekšvārds	3
1. Pamatprincipi	5
2. Laba pētniecības prakse	6
3. Pētniecības integritātes pārkāpumi	10
1. pielikums. Literatūras saraksts	13
2. pielikums. Pārskatīšanas process	16
3. pielikums. Ieinteresētās puses	17
4. pielikums. ALLEA Pastāvīgā zinātnes un ētikas darba grupa	18

Priekšvārds

Pētniecība ir ceļš uz zināšanām, kas tiek iegūtas sistemātiski mācoties, domājot, novērojot un eksperimentējot. Lai gan dažādās disciplīnās izmanto dažādas pieejas, tām kopīga ir motivācija vairot mūsu izpratni par mums pašiem un pasauli, kurā mēs dzīvojam. Tāpēc Eiropas Rīcības kodekss par pētniecības integritāti ir piemērojams pētniecībai visās zinātniskajās un akadēmiskajās nozarēs.

Pētniecība ir akadēmiskās, industriju un citu nozaru pārstāvju kopdarbs. Tas ietver tiešu vai netiešu sadarbību, kas bieži pārkāpj sociālās, politiskās un kultūras robežas. To sekmē brīvība formulēt pētījuma jautājumus un izstrādāt teorijas, ievākt empīriskus datus un pielietot objektīvi atlasītas metodes. Tādējādi pētniecības pamatā ir pētnieku kopīgais darbs, kas ideālā variantā attīstās neatkarīgi no pasūtītāju izvirzītajiem nosacījumiem, ideoloģiskām, ekonomiskām vai politiskām interesēm.

Pētniecības integritātei ir izšķiroša nozīme pētniecības un tās rezultātu uzticamības saglabāšanā. Pētnieku pienākums ir atbildīgi formulēt pētniecības principus, noteikt pareizas pētniecības prakses kritērijus, lai paaugstinātu pētījumu un to rezultātu kvalitāti, uzticamību un noturīgumu, kā arī pienācīgi reaģēt uz labas pētniecības prakses apdraudējumiem vai pārkāpumiem. Šajā kontekstā pētījuma rezultāti ietver, bet neaprobežojas ar publikācijām, datiem, metadatiem, protokoliem, kodu, programmatūru, attēliem, artefaktiem un citiem pētniecības materiāliem un metodēm. Eiropas Rīcības kodeksa par pētniecības integritāti galvenais mērķis ir palīdzēt pildīt šo zinātniskās sabiedrības pienākumu un kalpot

par pamatu pētniecības kopienas pašregulācijas sistēmai.

Pētniecības jomā ir iesaistīti dažādi dalībnieki, ieskaitot pētniekus, pētnieku grupas un atbalsta personālu. Pētniecībā ir arī iesaistītas iestādes un organizācijas, kas nodrošina vai veicina pētniecību, piemēram, pētniecības organizācijas, pētniecības finansētāji, akadēmijas, zinātniskās biedrības, redaktori un izdevēji, kā arī citas organizācijas. Eiropas Rīcības kodeksā ir aprakstīti profesionālie, juridiskie, sociālie, ētiskie un morālie pienākumi, kas saista dažādas iesaistītās puses dažādās vidēs, ieskaitot tās, kas nosaka un ievieš prioritātes un kritērijus pētniecības finansējumam, novērtēšanai un publicēšanai. Tas uzsver iestāžu un organizāciju lomu labas pētniecības prakses veicināšanā, ko var īstenot, ieviešot un izmantojot atbilstošus noteikumus, procesus, resursus un infrastruktūru.

Pētniecību regulējošo vērtību un principu interpretāciju var ietekmēt sociālā, politiskā vai tehnoloģiskā attīstība un izmaiņas pētniecības vidē. Piemēram, kopš Eiropas Rīcības kodeksa 2017. gada izdevuma publicēšanas ir attīstījušās tehnoloģijas un radušies jauni veidi kā tās pielietot pētniecībā, kā arī

ir augusi sociālo plašsaziņas līdzekļu nozīme pētījumu rezultātu izplatīšanā. 2023. gada izdevumā ir ņemtas vērā arī izmaiņas datu pārvaldībā, Vispārīgajā datu aizsardzības regulā (VDAR) un jaunākās tendences atvērtās zinātnes un pētniecības novērtējuma jomā. Eiropas Rīcības kodeksa 2023. gada izdevums atspoguļo arī jaunu izpratni par pētniecības kultūras nozīmi pētniecības integritātes veicināšanā un labas pētniecības prakses ieviešanā.

Efektīvs Eiropas Rīcības kodekss veicina ētisku domāšanu zinātniskajā sabiedrībā. Tajā aprakstītie principi attiecas uz visu pētniecības sistēmu un visām disciplīnām, kā arī ir piemērojami projektiem gan ar valsts, gan privāto finansējumu. To var ņemt par pamatu vietējiem, valsts mēroga vai noteiktas disciplīnas noteikumiem un pamatnostādnēm, kā arī piemērot gan esošajai, gan jaunai pētniecības praksei, piemēram, amatierzinātnes vai līdzdalīgas pētniecības projektiem. Katrai pētniecības procesos iesaistītajai pusei ir jāuzņemas atbildība par labas pētniecības prakses un tās pamatā esošo principu ievērošanu un veicināšanu.

Šis dokuments ir Eiropas zinātņu akadēmiju asociācijas (ALLEA) izstrādātā Eiropas Rīcības kodeksa par pētniecības integritāti 2017. gada izdevuma atjauninātā versija. Kodeksu regulāri atjaunina, lai saglabātu tā aktualitāti, ņemot vērā mūsdienu zinātnes izaicinājumus un jaunas pētniecības jomas, un turpinātu veicināt labu pētniecības praksi zinātniskajā sabiedrībā.

1. Pamatprincipi

Labas pētniecības prakses pamatā ir pētniecības integritātes pamatprincipi. Tās ir vadlīnijas, kas palīdz pētniekiem, pētniecības iestādēm un organizācijām pienācīgi veikt ikdienas darbus, kā arī risināt praktiskos, ētiskos un intelektuālos izaicinājumus, kas ir raksturīgi pētniecībai.

Pamatprincipi:

- **uzticamība** pētniecības kvalitātes nodrošināšanā, kas atspoguļojas izstrādes procesā, metodoloģijā, analizē un resursu izmantošanā;
- **godīgums**, izstrādājot, veicot, pārskatot, izziņojot un izplatot pētījumu rezultātus pārredzamā, godīgā, pilnīgā un objektīvā veidā;
- **cieņa** pret kolēģiem, pētniecības dalībniekiem, pētījumu subjektiem, sabiedrību, ekosistēmām, kultūras mantojumu un vidi;
- **atbildība** par pētījumu no idejas līdz publicēšanai, par pētniecības vadību un organizāciju, kā arī par atbilstošu apmācību, uzraudzību un mentorēšanu, un kopējo pētījuma ietekmi uz sabiedrību.

2. Laba pētniecības prakse

Šajā sadaļā ir aprakstīti šādi labas pētniecības prakses aspekti:

- pētniecības vide;
- apmācība, uzraudzība un mentorēšana;
- pētniecības process;
- drošības pasākumi;
- datu pārvaldība;
- sadarbība;
- publicēšana, izplatīšana un autorība;
- recenzēšana un novērtēšana.

2.1 Pētniecības vide

- Lai nodrošinātu pētniecības integritātes ievērošanu, pētniecības iestādes un organizācijas veicina informētību un ieinteresētību, ieviešot stimulu programmas.
- Pētniecības iestādes un organizācijas rada vidi, kas veicina savstarpējo cieņu un piekopj tādas vērtības kā vienlīdzība, daudzveidība un iekļaušana.
- Pētniecības iestādes un organizācijas rada no nevēlama spiediena brīvu vidi, kurā pētnieki var brīvi strādāt, ievērojot labas pētniecības prakses principus.
- Pētniecības iestādes un organizācijas rāda labu piemēru, veidojot skaidrus noteikumus un izstrādājot labas pētniecības prakses vadlīnijas, kā arī aprakstot skaidru un pārskatāmu rīcības plānu gadījumiem, kad ir aizdomas par nepieņemamu pētniecības praksi vai pētniecības integritātes pārkāpumiem.

- Pētniecības iestādes un organizācijas aktīvi atbalsta pētniekus, ja viņi saņem kādus draudus, un aizsargā godprātīgus trauksmes cēlējus, ņemot vērā, ka jauni speciālisti un īstermiņā nodarbinātie darbinieki parasti ir mazāk aizsargāti.

- Pētniecības iestādes un organizācijas atbalsta piemērotas infrastruktūras veidošanu datu un pētniecības materiālu ģenerēšanai, pārvaldībai un aizsardzībai visos to veidos, lai nodrošinātu datu reproducējamību, izsekojamību un pārskatāmību.

2.2 Apmācības, uzraudzība un mentorēšana

- Pētniecības iestādes un organizācijas sniedz pētniekiem pilnvērtīgas teorētiskās un praktiskās zināšanas par pētījumu izstrādi, metodoloģiju, analīzi, izplatīšanu un komunikāciju.

- Pētniecības iestādes un organizācijas izstrādā aktuālas, pilnvērtīgas apmācības ētikas un pētniecības integritātes jomā, tādā veidā nodrošinot, ka visas iesaistītās puses ir informētas par attiecīgajiem kodeksiem un noteikumiem, un attīsta prasmes, kas ir nepieciešamas savu pētījumu ietvaros.

- Vadošie pētnieki, pētnieku grupu vadītāji un uzraudzītāji atbalsta pētniecības biedrus, rāda labu piemēru un sniedz noderīgus norādījumus un padomus pētniecības darbības attīstīšanai un strukturēšanai.

- Visi pētnieki, sākot no jaunākā asistenta līdz vadošajam pētniekam, pastāvīgi apgūst ētikas un pētniecības integritātes normas.

2.3 Pētniecības process

- Īstenojot pētniecības idejas, pētnieki ņem vērā attiecīgās jomas jaunākos sasniegumus.
- Pētnieki izstrādā, veic, analizē un dokumentē pētījumus rūpīgi, pārredzami un pārdomāti.
- Pētījuma procesā tiek ņemtas vērā atšķirības starp pētījuma dalībniekiem un tiek novērsta diskriminācija, piemēram, pēc vecuma, dzimuma, kultūras vai reliģiskas piederības, pasaules uzskatiem, etniskās piederības, ģeogrāfiskās atrašanās vietas vai sabiedrības slāņa.
- Pētnieki izmanto pētījumam piešķirto finansējumu pienācīgi un apzinīgi.
- Pētnieki dalās ar pētījumu rezultātiem atklātā, godīgā, pārredzamā un precīzā veidā, taču ievēro datu vai atklājumu konfidencialitāti, ja to pieprasa likums.
- Pētnieki izziņo pētījumu rezultātus un sniedz informāciju par izmantotajām metodēm, ieskaitot ārējo pakalpojumu vai mākslīgā intelekta un automatizēto rīku izmantošanu, saskaņā ar pieņemtajām disciplīnas normām un tādā veidā, kas atvieglo verificēšanu un replicēšanu.

2.4 Drošības pasākumi

- Pētnieki, pētniecības iestādes un organizācijas ievēro atbilstošus kodeksus, vadlīnijas un noteikumus.
- Pētnieki izturas pret pētījumu dalībniekiem un subjektiem (neatkarīgi no tā, vai tie ir cilvēki, dzīvnieki, vai kultūras, bioloģiskie, vides, vai fiziskie rādītāji), ka

arī pret saistītajiem datiem ar cieņu un rūpību saskaņā ar tiesību aktiem un ētikas principiem.

- Pētnieki atbildīgi attiecas pret sabiedrības, līdzstrādnieku un citu pētniecībā iesaistīto pušu veselību, drošību un labklājību.
- Pētnieki nosaka un izsver iespējamo kaitējumu un riskus, kas saistīti ar viņu pētījumiem un rezultātu pielietojumu, un mazina iespējamo negatīvo ietekmi.
- Pētnieki, kuri pārrauga projektus ārpus profesionālās darbības, piemēram, amatierzinātnes vai līdzdalības pētniecības projektus, uzņemas atbildību par pētniecības integritātes standartu ievērošanu, projekta uzraudzību, apmācību nodrošināšanu un drošības pasākumu ievērošanu.

2.5 Datu pārvaldība

- Pētnieki, pētniecības iestādes un organizācijas nodrošina visu datu, metadatu, protokolu, koda, programmatūras un citu pētniecības materiālu pienācīgu pārvaldību, pārraudzīšanu un atbilstīgu uzglabāšanu noteiktā laika periodā.
- Pētnieki, pētniecības iestādes un organizācijas nodrošina, ka piekļuve datiem ir pēc iespējas atvērtāka, vai, ja nepieciešams, pēc iespējas slēgtāka, turklāt dati ir atrodami, pieejami, savietojami un izmantojami atkārtoti.

- Pētnieki, pētniecības iestādes un organizācijas nodrošina pārskatāmu

politiku attiecībā uz to, kā piekļūt datiem, metadatiem, protokoliem, kodam, programmatūrai un citiem pētniecības materiāliem un kā saņemt atļauju tos izmantot.

- Pētnieki informē pētījuma dalībniekus par to, kā viņu dati tiks izmantoti un atkārtoti izmantoti, kas un kā varēs tiem piekļūt, kā arī, kā tie tiks uzglabāti un dzēsti saskaņā ar VDAR regulu.
- Pētnieki, pētniecības iestādes un organizācijas atzīst datus, metadatus, protokolus, kodus, programmatūras un citus pētniecības materiālus par likumīgiem un citējamiem pētniecības produktiem.
- Pētnieki, pētniecības iestādes un organizācijas nodrošina, ka visas vienošanās un līgumi, kas saistīti ar pētījumu rezultātiem, ietver atbilstīgus un taisnīgus pētījumu rezultātu izmantošanas, īpašumtiesību un intelektuālā īpašuma aizsardzības noteikumus.

2.6 Sadarbība

- Visi pētniecības sadarbības partneri uzņemas atbildību par pētījuma un tā rezultātu integritāti.
- Visi pētniecības sadarbības partneri jau pašā sākumā rakstiski vienojas par pētījuma mērķiem un pētniecības procesu, ko uzrauga un vajadzības gadījumā pielāgo, lai varētu pēc iespējas pārredzamā un atklātā veidā izplatīt informāciju par saviem pētījumiem.
- Visi pētniecības sadarbības partneri jau pašā sākumā rakstiski vienojas par nosacījumiem (ko uzrauga, un vajadzības

gadījumā pielāgo) attiecībā uz pētniecības integritāti, piemērojamajiem tiesību aktiem un noteikumiem, sadarbības partneru intelektuālā īpašuma aizsardzību, kā arī rīcību konfliktu un iespējamo pārkāpumu gadījumā.

- Visi pētniecības sadarbības partneri apspriežas un rakstiski vienojas par pētījumu rezultātu publicēšanu un citiem rezultātu izplatīšanas vai izmantošanas veidiem.

2.7 Publicēšana, izplatīšana un autorība

- Autori rakstiski vienojas par autorības secību, ņemot vērā, ka autorības pamatā ir: (1) nozīmīgs ieguldījums pētījuma izstrādē, attiecīgo datu vākšanā, analizē un/vai interpretācijā; 2) publikācijas izstrāde un/vai būtisku labojumu veikšana; 3) publikācijas gala versijas apstiprināšana; un 4) piekrišana būt atbildīgam par publikācijas saturu, ja vien publikācijā nav norādīts citādi.
- Ja iespējams, autori publikācijas gala versijā iekļauj autoru ieguldījumu uzskaiti, kurā ir aprakstīti katra autora pienākumi un ieguldījums.
- Autori atzīst un sniedz informāciju par citu iesaistīto pušu, kas nav uzskatāmas par autoriem, ieskaitot sadarbības partneru, asistentu un finansētāju, kuri palīdzējuši veikt pētījumu, darbu un ieguldījumu pētījumā.
- Autori atklāj jebkādas finansiālus un nefinansiālus interešu konfliktus, kā arī pētījuma un publikācijas atbalsta avotus.

- Autori un izdevēji nekavējoties izdod labojumus, norādot veikto labojumu autorus, vai atsauc publikācijas, ja nepieciešams. Atsaušanas procedūra ir skaidra, tiek norādīts konkrēts atsaušanas iemesls.
- Autori, pētniecības iestādes, izdevēji, sponsori un zinātniskā sabiedrība saprot, ka negatīvus rezultātus ir tik pat svarīgi publicēt un izplatīt kā pozitīvus rezultātus.
- Autori ir precīzi un godīgi komunikācijā ar kolēģiem, politikas veidotājiem un sabiedrību kopumā.
- Komunicējot, izplatot pētījuma rezultātus un mijiedarbojoties ar sabiedrību, autori ir atklāti un sniedz pilnīgu informāciju par subjektīviem pieņēmumiem un vērtībām, kas var ietekmēt viņu pētījumus, kā arī par pierādījumu patiesumu, ieskaitot atlikušās neskaidrības vai datu trūkumu.
- Autori ievēro tos pašus principus, kas aprakstīti iepriekš, neatkarīgi no tā, vai viņu pētījumi tiek publicēti abonētā žurnālā, brīvpiekluves žurnālā vai jebkurā citā formā, ieskaitot manuskriptu serveros.

saņemšanu pārredzamā un pamatotā veidā, un ir atklāti par makslīgā intelekta vai automatizētu rīku izmantošanu.

- Recenzenti un redaktori atklāj jebkādu faktiskus vai iespējamus interešu konfliktus un, ja nepieciešams, atsakās no iesaistīšanās diskusijās un lēmumos par publicitāti, finansēšanu, iecelšanu amatā, paaugstināšanu amatā vai atlīdzības piešķiršanu.
- Recenzenti saglabā konfidencialitāti, ja vien nav sniegta atļauja informācijas izpaušanai.
- Recenzenti un redaktori ciena autoru un citu iesaistīto pušu tiesības un bez atļaujas neizmanto iesniegtās idejas, datus vai interpretācijas.
- Pētnieki, pētniecības iestādes un organizācijas ievieš novērtēšanas sistēmu, kuras pamatā ir kvalitāte, zināšanu attīstība un vērtības, kas ir nozīmīgākas par kvantitatīviem rādītājiem, kā arī, ja tas ir piemērojams, ņem vērā daudzveidību, iekļautību, atvērtību un sadarbību.

28 Recenzēšana un novērtēšana

- Pētnieki nopietni uztver savas saistības un atbildību pret zinātnisko sabiedrību, piedaloties recenzēšanā, izskatīšanā un novērtēšanā. Pētnieki, pētniecības iestādes un organizācijas šo ieguldījumu novērtē un atbilstoši atalgo.
- Pētnieki, pētniecības iestādes un organizācijas izskata un novērtē iesniegtos pieteikumus par publicēšanu, finansējuma piešķiršanu, iecelšanu amatā, paaugstinājumu vai prēmijas

3. Pētniecības integritātes pārkāpumi

Ir būtiski, lai pētnieki apgūtu savai darbības jomai atbilstošas zināšanas, metodiku un ētikas principus. Labas pētniecības prakses neievērošana apdraud profesionālo darbību. Tas kaitē pētniecības procesiem, pasliktina attiecības pētnieku vidū, mazina uzticību sasniegtajiem rezultātiem, izšķērdē resursus un var apdraudēt arī pētījuma dalībniekus, subjektus, patērētājus, sabiedrību vai vidi.

3.1 Pētniecības pārkāpumi un cita nepieņemama prakse

Tradicionāli pētniecības pārkāpumus iedala trīs grupās – fabricēšana, viltošana un plaģiātisms, kas var attiekties uz pašu ideju, pētījuma īstenošanu, recenzēšanu vai rezultātu izziņošanu un izplatīšanu:

- **fabricēšana** – izdomātu pētījuma datu vai rezultātu pierakstīšana, izdodot tos par reāliem;
- **viltošana** – nepieņemamas manipulācijas ar pētniecības materiāliem, iekārtām, attēliem vai procesiem, vai datu vai rezultātu mainīšana, izlaišana vai neizpaušana bez pamatojuma;
- **plaģiātisms** – citu autoru darbu vai ideju izmantošana, nenorādot sākotnējo avotu.

Pastāv arī citi labas pētniecības prakses pārkāpumi, kas izkropļo faktus vai kaitē pētniecības procesa vai pētnieku integritātei. Papildus šajā Rīcības kodeksā izklāstītās labās pētniecības prakses tiešajiem pārkāpumiem ir arī citi nepieņemamas prakses piemēri, kas

ietver, bet neaprobežojas ar šādiem pārkāpumiem:

- objektivitātes zudums, ļaujot finansētājiem, sponsoriem vai citām ieinteresētām pusēm ietekmēt pētniecības procesu, apdraudot tā neatkarību un objektīvu rezultātu izziņošanu;
- darba stāža ļaunprātīga izmantošana, pārkāpjot pētniecības integritātes principus vai negodīgi veicinot savas karjeras attīstību;
- citu pētnieku darba traucēšana vai kavēšana;
- ļaunprātīga statistikas izmantošana, piemēram, lai norādītu uz faktiski nepamatotu statistisku nozīmīgumu;
- slepena mākslīgā intelekta vai automatizētu rīku izmantošana satura veidošanā vai publikāciju izstrādē;
- nepamatota pētījuma datu vai rezultātu neizpaušana;
- pētījuma rezultātu saskaldīšana ar mērķi palielināt zinātnisko publikāciju skaitu;
- selektīva, neprecīza citēšana;
- nevajadzīga pētījuma bibliogrāfijas paplašināšana, lai izdabātu redaktoriem, recenzentiem vai kolēģiem vai bibliogrāfisko datu manipulēšana;

- manipulācijas ar autorību vai citu pētnieku ieguldījuma nicināšana publikācijās;
- atkārtota savu agrāko publikāciju daļu pārpublicēšana, ieskaitot tulkojumu publicēšanu, pienācīgi neatzīstot vai necitējot oriģinālu (pašplaģiātisms);
- žurnālu, izdevēju, pasākumu vai pakalpojumu izveide, atbalstīšana vai apzināta izmantošana, kas grauj pētniecības kvalitāti;
- dalība recenzentu un autoru karteļos, kas slepeni vienojas recenzēt viens otra publikācijas;
- pētniecības sasniegumu, datu, autoru ieguldījuma vai interešu nepatiesa atspoguļošana;
- ļaunprātīga citu pētnieku apsūdzēšana nepieņemamā praksē vai citos pārkāpumos;
- citu personu iespējamo pētniecības integritātes pārkāpumu ignorēšana vai iestāžu neatbilstošas reakcijas uz nepieņemamu pētniecības praksi vai citiem pārkāpumiem piesegšana.

Smagi labas pētniecības prakses pārkāpumi ir sodāmi, bet kopumā ir jādara viss iespējamais, lai, izmantojot mācību, uzraudzības un monitorēšana rīkus, kā arī pozitīvu, atbalstošu pētniecības vidi, novērstu un apturētu nepieņemamu pētniecības praksi.

3.2 Pārkāpumu un apsūdzību izskatīšana

Dažādu valstu un iestāžu pamatnostādnes attiecībā uz to, kā jārikojas labas pētniecības

prakses pārkāpumu un apsūdzību izvirzīšanas gadījumā, atšķiras. Taču sabiedrības un pētnieku interesēs vienmēr ir tas, lai pārkāpumi tiktu izskatīti taisnīgā, konsekventā un pārredzamā veidā. Jebkurā izmeklēšanas procesā būtu jāievēro šādi principi:

- ikviens, kas ir apsūdzēts labas pētniecības prakses pārkāpumos, tiek uzskatīts par nevainīgu, kamēr nav pierādīts pretējais;
- izmeklēšana ir taisnīga, saprotama un tiek veikta raiti, taču saglabājot precizitāti, objektivitāti un detalizētību;
- izmeklēšanā iesaistītās puses iepriekš paziņo par jebkādu interešu konfliktu, kas var rasties izmeklēšanas laikā;
- izmeklēšanas procesi tiek pabeigti līdz galam;
- izmeklēšana tiek veikta konfidenciali, lai aizsargātu iesaistīto pušu datus;
- iestādes aizsargā godprātīgu trauksmes cēlēju tiesības izmeklēšanas laikā un nodrošina, ka netiek apdraudētas viņu karjeras izaugsmes iespējas;
- ir brīvi pieejams preventīvo pasākumu apraksts labas pētniecības prakses pārkāpumu novēršanai, kas nodrošina pārskatāmību un vienveidību;
- personai, kas ir apsūdzēta pētniecības pārkāpumos, tiek sniegta pilnīga informācija par izvirzītajām apsūdzībām, un tiek nodrošināts taisnīgs process, kura laikā persona var sniegt pierādījumus un apstrīdēt izvirzītās apsūdzības;
- izmeklējot labas pētniecības prakses pārkāpumus, tiek ņemta vērā gan indivīda, gan iestādes loma pārkāpumā;

- ja persona tiek atzīta par vainīgu, tiek veiktas atbilstošas darbības personas sodīšanai, kas ir samērīga ar pārkāpuma smagumu;
- ja pētnieka vaina pārkāpumā netiek pierādīta, tiek veiktas atbilstošas darbības reputācijas atjaunošanai.

1. pielikums. Literatūras saraksts

All European Academies (ALLEA) (2013). "Ethics Education in Science: Statement by the ALLEA Permanent Working Group on Science and Ethics." www.allea.org/wp-content/uploads/2015/07/Statement_Ethics_Edu_web_final_2013_10_10.pdf [Apskatīts 26/04/2023]

All European Academies (ALLEA) (2018). "Ethical Aspects of Open Access: A Windy Road." <https://www.allea.org/wp-content/uploads/2018/12/Ethical-Aspects-of-Open-Access-Report.pdf> [Apskatīts 26/04/2023]

AllTrials (2013). <http://www.alltrials.net/> [Apskatīts 26/04/2023]

American Association for the Advancement of Science (AAAS) (2017). "Ethics & Principles for Science & Society Policy-Making: The Brussels Declaration." <http://www.sci-com.eu/main/docs/Brussels-Declaration.pdf> [Apskatīts 26/04/2023]

American Society for Cell Biology (ASCB) Annual Meeting (2013). "San Francisco Declaration on Research Assessment." <https://sfedora.org/read/> [Apskatīts 26/04/2023]

Committee on Publication Ethics (COPE). Guidelines. <http://publicationethics.org/resources/guidelines> [Apskatīts 26/04/2023]

Directory of Open Access Journals (DOAJ). <https://doaj.org/> [Apskatīts 26/04/2023] Embassy of

Good Science. https://embassy.science/wiki/Main_Page [Apskatīts 26/04/2023]

EQUATOR Network. Reporting guidelines to enhance the quality and transparency of health research. <https://www.equator-network.org/> [Apskatīts 26/04/2023]

EURODAT Collaborative Data Infrastructure. <https://eudat.eu/data-management> [Apskatīts 26/04/2023]

European Citizen Science Association (ECSA). Guidelines and Policies. <https://www.ecsa.ngo/documents/> [Apskatīts 26/04/2023]

European Commission, Directorate-General for Research and Innovation (2020). "Six Recommendations for Implementation of FAIR Practice." <https://data.europa.eu/doi/10.2777/986252> [Apskatīts 26/04/2023]

European Commission, Directorate-General for Research and Innovation (2020). "Access to and Preservation of Scientific Information in Europe." <https://op.europa.eu/en/publication-detail/-/publication/6e5718ef-f179-11ea-991b-01aa75ed71a1> [Apskatīts 26/04/2023]

European University Association, Science Europe, European Commission – Directorate-General for Research and Innovation (2022). “Agreement on Reforming Research Assessment.” <https://coara.eu/agreement/the-agreement-full-text/> [Apskatīts 26/04/2023]

FORCE11, Data Citation Synthesis Group, Martone M. (ed.) (2014). “Joint Declaration of Data Citation Principles.” <https://doi.org/10.25490/a97f-egykh> [Apskatīts 26/04/2023]

Hicks D., Wouters, P., Waltman L., et al. (2015). “Bibliometrics: The Leiden Manifesto for Research Metrics.” *Nature* 520, 429-431. <https://doi.org/10.1038/520429a> [Apskatīts 26/04/2023]

InterAcademy Partnership (IAP) (2016). “Doing Global Science: A Guide to Responsible Conduct in the Global Research Enterprise.” <http://interacademycouncil.net/24026/29429.aspx> [Apskatīts 26/04/2023]

InterAcademy Partnership (IAP) (2022). “Combatting Predatory Academic Journals and Conferences.” <https://www.interacademies.org/publication/predatory-practices-report-English> [Apskatīts 26/04/2023]

International Committee of Medical Journal Editors (ICMJE). “Defining the Role of Authors and Contributors.” <http://www.icmje.org/recommendations/browse/roles-and-responsibilities/defining-the-role-of-authors-and-contributors.html> [Apskatīts 26/04/2023]

Ministerial Conference on the European Research Area (2020). “Bonn Declaration on Freedom of Scientific Research.” https://www.bmbf.de/bmbf/shreddocs/downloads/files/drpf-erf-bonner_erklaerung_en_with-signatures_maerz_2021.pdf [Apskatīts 26/04/2023]

Moher D., Bouter, L., Kleinert, S., Glasziou, P., Sham, M.H., Barbour, V., et al. (2020). “The Hong Kong Principles for Assessing Researchers: Fostering Research Integrity.” *PLoS Biology* e3000737. <https://doi.org/10.1371/journal.pbio.3000737> [Apskatīts 26/04/2023]

National Information Standards Organization (2022). CRediT (Contributor Roles Taxonomy). <https://credit.niso.org/> [Apskatīts 26/04/2023]

Open Access Scholarly Publishing Association (OASPA) (2022). “Principles of Transparency and Best Practice in Scholarly Publishing.” <https://oaspa.org/principles-of-transparency-and-best-practice-in-scholarly-publishing-4/> [Apskatīts 26/04/2023]

Organisation for Economic Cooperation and Development (OECD) Global Science Forum (2007). “Best Practices for Ensuring Scientific Integrity and Preventing Misconduct.” <https://www.oecd.org/sti/sci-tech/40188303.pdf> [Apskatīts 26/04/2023]

Organisation for Economic Cooperation and Development (OECD) Global Science Forum (2022). “Integrity and Security in the Global Research Ecosystem.” <https://read.oecd.org/10.1787/1c416f43-en> [Apskatīts 26/04/2023].

Research Data Alliance RDA (2016). “RDA/WDS Publishing Data Workflows WG Recommendations.” <http://doi.org/10.15497/RDA00004> [Apskatīts 26/04/2023]

Research Data Alliance RDA (2016). “Data Description Registry Interoperability WG: Interlinking Method and Specification of Cross-Platform Discovery.” <http://doi.org/10.15497/RDA00003> [Apskatīts 26/04/2023]

Standard Operating Procedures for Research Integrity (SOPs4RI). <https://sops4ri.eu/> [Apskatīts 26/04/2023]

Trusted Secure Data Sharing Space (TRUST) project consortium (2018). “Global Code of Conduct for Research in Resource-Poor Settings.” <https://www.globalcodeofconduct.org/> [Apskatīts 26/04/2023]

UK Academy of Medical Sciences (2016). “Perspectives on ‘Conflicts of Interest’.” <https://acmedsci.ac.uk/file-download/41514-572ca1ddd6cca.pdf> [Apskatīts 26/04/2023]

UNESCO (2021). “Recommendation on Open Science.” <https://unesdoc.unesco.org/ark:/48223/pf0000379949.locale=en> [Apskatīts 26/04/2023]

Vrije Universiteit Amsterdam Research Portal, Krishma Labib (2023). “Developing Guidelines for Research Institutions - Journey towards Research Integrity.” <https://research.vu.nl/en/publications/developing-guidelines-for-research-institutions-journey-towards-r> [Apskatīts 26/04/2023]

Wilkinson, M.D., Dumontier, M., Aalbersberg, I.J. et al. (2016). „The FAIR Guiding Principles for Scientific Data Management and Stewardship.” Scientific Data 3:160018. <http://doi.org/10.1038/sdata.2016.18> [Apskatīts 26/04/2023]

World Conference on Research Integrity (WCRI) (2010). “Singapore Statement on Research Integrity.” <https://wcrif.org/guidance/singapore-statement> [Apskatīts 26/04/2023]

World Conference on Research Integrity (WCRI) (2013). “Montreal Statement on Research Integrity in Cross-Boundary Research Collaborations.” <https://wcrif.org/guidance/montreal-statement> [Apskatīts 26/04/2023]

World Conference on Research Integrity (WCRI) (2023). “Cape Town Statement on Fostering Research Integrity through Fairness and Equity.” <https://www.wcrif.org/guidance/cape-town-statement> [Apskatīts 26/04/2023]

2. pielikums. Pārskatīšanas process

Sākotnēji Eiropas Rīcības kodeksu par pētniecības integritāti 2011. gadā izstrādāja Eiropas zinātņu akadēmiju asociācija (ALLEA) un Eiropas Zinātnes fonds (ESF). Jau no paša sākuma Eiropas Rīcības kodekss tika iecerēts kā pastāvīgi aktualizējams dokuments, ko vajadzības gadījumā var pārskatīt un atjaunināt, ņemot vērā mūsdienu zinātnes izaicinājumus un jaunas pētniecības jomas, lai tas arī turpmāk varētu kalpot par labas pētniecības prakses pamatu zinātniskajai sabiedrībai.

2017. gadā ALLEA izstrādāja jaunu Eiropas Rīcības kodeksa par pētniecības integritāti versiju. Izmaiņu veikšanu cita starpā motivēja norises Eiropas pētniecības finansēšanas un regulatīvajā vidē, institucionālie pienākumi, tendences komunikācijā un informācijas izplatīšana, sociālo plašsaziņas līdzekļu izmantošana, jauninājumi recenzēšanas procedūrās, atklātas piekļuves izdevējdarbība, repozitoriju izmantošana un iedzīvotāju iesaistīšanās pētniecībā. Pārskatīšanas procesā tika iesaistīti galvenie Eiropas pētniecības nozares pārstāvji gan no valsts, gan privātā sektora, kas nodrošināja kopīgu piederības un atbildības sajūtu.

Šis dokuments ir 2017. gada Eiropas Rīcības kodeksa par pētniecības integritāti labots un papildināts izdevums. Šajā izdevumā iekļautie labojumi nodrošina Eiropas Rīcības kodeksa aktualitāti un atbilstību visām disciplīnām, kā arī jaunām pētniecības nozarēm un izmantojamajiem paņēmieniem. Tajā ņemtas vērā izmaiņas datu pārvaldībā, Vispārīgajā datu aizsardzības regulā (VDAR) un jaunākās tendences atvērtās zinātnes un pētniecības novērtējuma jomā. 2023. gada izdevums atspoguļo arī jaunu izpratni par pētniecības kultūras nozīmi pētniecības integritātes veicināšanā un labas pētniecības prakses ieviešanā. Turklāt tas parāda, ka zinātniskajā sabiedrībā ir augusi izpratne par diskrimināciju un atstumtību, un aicina visas pētniecībā iesaistītās puses veicināt vienlīdzību, daudzveidību un iekļaušanu.

3. pielikums. Iesaistītās puses

ALLEA izsaka pateicību visām iesaistītajām organizācijām un projektu dalībniekiem, kas pārstrādes procesa laikā sniedza detalizētas un izsmeljošas rakstiskas atsauksmes:

- Akadēmisko un profesionālo biedrību izdevēju asociācijai (ALPSP)
- Publikāciju ētikas komitejai (COPE)
- Eiropas progresīvās inženierzinātņu izglītības un pētniecības skolu konferencei (CESAER)
- EU-LIFE apvienībai
- Eiropas Pētniecības un tehnoloģiju organizāciju asociācijai (EARTO)
- Eiropas Pētniecības vadītāju un administratoru asociācijai (EARMA)
- Eiropas Ķīmijas biedrībai (EuChemS)
- Eiropas Komisijai
- Eiropas grupai par dabaszinātņu ētiku un jaunām tehnoloģijām (EGE)
- Eiropas Rūpniecisko pētījumu vadības asociācijai (EIRMA)
- Eiropas Molekulārās bioloģijas organizācijai (EMBO)
- Eiropas Pētniecības ētikas komiteju tīklam (EUREC)
- Eiropas Pētniecības integritātes biroju tīklam (ENRIO)
- Eiropas Fizikas sabiedrībai (EPS)
- Eiropas Universitāšu asociācijai (EUA)
- *EuroScience* asociācijai
- *FoodDrinkEurope* asociācijai
- Globālai jaunatnes akadēmijai (GYA)
- *HYBRIDA*
- Starptautiskā zinātnisko, tehnisko un medicīnas publikāciju izdevēju asociācijai (STM)
- Eiropas Pētniecības universitāšu līgai (LERU)
- Brīvpiekļuves akadēmisko publikāciju izdevēju asociācijai (OASPA)
- *Path2Integrity*
- *PRO-Ethics*
- Projektam „Atbildīga atvērtā zinātne Eiropā” (*ROSIE*)
- *Science Europe*
- Projektam „Standartprocedūras pētniecības integritātei” (*SOPs4RI*)
- *TechEthos*
- *The Guild*
- Apvienotās Karalistes Izdevēju asociācijai
- Jauno Eiropas pētniecības universitāšu tīklam (YERUN)

Detalizēts kopsavilkums par iesaistīto pušu atsauksmju iesniegšanas procesu un to, kā tās tika izmantotas 2023. gada izdevuma pārstrādē, ir atrodams vietnē <https://allea.org/code-of-conduct/>.

4. pielikums. ALLEA Pastāvīgā zinātnes un ētikas darba grupa

ALLEA Pastāvīgā zinātnes un ētikas darba grupa risina daudzveidīgus iekšējos (pētnieku) un ārējos (zinātnes un sabiedrības mijiedarbības) jautājumus. Tā kā ētiskie apsvērumi ir būtisks elements vienotas Eiropas konceptā un arī ALLEA izveidē, šī darba grupa tika izveidota, lai apvienotu ekspertus no Eiropas akadēmijām un nodrošinātu viņiem platformu pastāvīgām diskusijām par pētniecības ētiku un pētniecības integritāti.

Pēdējos gados Pastāvīgā zinātnes un ētikas darba grupa ir attīstījies un paplašinājusi savas darbības lauku, lai pienācīgi pildītu savu galveno uzdevumu — kopīgi apspriest tādas jautājumus kā pētniecības integritāte, ētikas principu integrēšana zinātnē un pētnieku apmācība, zinātnisko vadlīniju veidošanas ētika, uzticēšanās zinātnei, zinātniskie pārkāpumi, plāģiātisms, u.c.

Nesen tika apspriesti arī ētikas jautājumi saistībā ar atklātas piekļuves izdevējdarbību, pētniecības vērtēšanas sistēmā veicamajām izmaiņām, kā arī digitālo un biomedicīnas tehnoloģiju pētniecību. Turklāt grupa iesaistās un sniedz konsultācijas *Horizon 2020* projektā “Science with and for Society” („Zinātne sabiedrībā un sabiedrībai”) un *Horizon Europe* projektā “WIDERA”, kas ir saistīti ar pētniecības ētiku un integritāti. Turklāt tā atbalsta ALLEA dalību *TechEthos* projektā, kas fokusējas uz ētikas jautājumiem, kas ir saistīti ar jaunām tehnoloģijām ar nozīmīgu sociālekonomisko ietekmi.

Darba grupa regulāri tiek un ir sasaukusi arī lielākas tematiskas sanāksmes, parasti sadarbojoties ar citām starptautiskām organizācijām, kas darbojas šajā jomā. Lai sekmīgi īstenotu Eiropas Rīcības kodeksa par pētniecības integritāti pārskatīšanas procesu, ALLEA Pastāvīgās zinātnes un ētikas darba grupas locekļi izmantoja savu plašo paziņu loku un piesaistīja atbilstošus ekspertus un iestādes.

ALLEA Pastāvīgās zinātnes un ētikas darba grupas locekļi

Maura Hainija (*Maura Hiney*) – Īrijas Karaliskā akadēmija, **izstrādes grupas priekšsēdētāja**

Laslo Fešuš (*László Fésüs*) – Ungārijas Zinātņu akadēmija

Jorans Hermerens (*Göran Hermerén*) – Zviedrijas Karaliskā humanitāro zinātņu, vēstures un senlietu akadēmija, **izstrādes grupa**

Līza Marija Hercoga (*Lisa Maria Herzog*) – Globālā jaunatnes akadēmija, **izstrādes grupa**

Anne Ruta Makore (*Anne Ruth Mackor*) – Nīderlandes Karaliskā Mākslas un zinātņu akadēmija

Anne Sofija Meinke (*Anne Sophie Meincke*) – Austrijas Zinātņu akadēmija

Bertile Emra Odere (*Bertil Emrah Oder*) – Bilim Akademisi (Zinātnes akadēmija, Turcija)

Debora Otone (*Deborah Oughton*) – Norvēģijas Eksakto un humanitāro zinātņu akadēmija, **izstrādes grupa**

Rodžers Pfisters (*Roger Pfister*) – Šveices Mākslas un zinātņu akadēmija

Pere Puigomene (*Pere Puigdomènech*) – Barselonas Karaliskā zinātņu un mākslas akadēmija, Katalonijas izpētes institūts (Spānija)

Mihaels Kvante (*Michael Quante*) – Vācijas Eksakto un humanitāro zinātņu akadēmiju savienība

Nils-Ēriks Salins (*Nils-Eric Sahlin*) – Zviedrijas Karaliskā humanitāro zinātņu, vēstures un senlietu akadēmija

Kamilla Serka-Hansena (*Camilla Serck-Hanssen*) – Norvēģijas Eksakto un humanitāro zinātņu akadēmija

Raivo Uibo (*Raivo Uibo*) – Igaunijas Zinātņu akadēmija

Elsa Van Damme (*Els Van Damme*) – Beļģijas Karaliskā eksakto un humanitāro zinātņu, un mākslas akadēmija, **izstrādes grupa**

Krista Varantola (*Krista Varantola*) – Somijas Akadēmiju padome, **izstrādes grupas priekšsēdētāja**

Atbalsts ALLEA Pastāvīgās zinātnes un ētikas darba grupai un izstrādes grupai: Matijs Floigels (*Mathijs Vleugel*) (ALLEA sekretariāts)

Papildu informācija par ALLEA Pastāvīgo zinātnes un ētikas darba grupu pieejama vietnē <https://allea.org/research-integrity-and-research-ethics/>.

ALLEA – visas Eiropas zinātņu akadēmijas

Eiropas zinātņu akadēmiju asociācija (ALLEA) pārstāv vairāk nekā 50 akadēmijas no gandrīz 40 ES dalībvalstīm un ES nepiederošām valstīm. Kopš dibināšanas 1994. gadā ALLEA savu biedru vārdā uzstājas Eiropas un starptautiskajās platformās, popularizē zinātņi kā vispārēju sabiedrisko vērtību un veicina starptautisku un starpdisciplināru zinātnisko sadarbību.

Akadēmijas ir pašregulējošas institūcijas, kurās darbojas izcili zinātnieki, kas pārstāv dažādas zinātniskās izpētes jomas. Tajās ir koncentrēti unikālu cilvēkresursu, intelektuālās izcilības, pieredzes un daudzozaru zināšanu kopums, kas veltīts zinātnes un akadēmiskās izcilības attīstībai Eiropā un pasaulē.

ALLEA un tās biedru mērķis ir uzlabot pētniecības apstākļus, sniegt labākos neatkarīgos un starpdisciplināros zinātniskos padomus, kā arī stiprināt zinātnes nozīmīgumu sabiedrībā. ALLEA apkopo Eiropas akadēmiju zināšanas, lai tās varētu izmantot zinātniskā sabiedrība, politikas veidotāji un plašāka sabiedrība. Tas izpaužas kā zinātniski pamatoti padomi, reaģējot uz sabiedrībai svarīgām tēmām, kā arī kā pasākumi zinātniskās sadarbības, argumentācijas un vērtību ieviešanai, iesaistot plašāku sabiedrību.

ALLEA ir bezpeļņas asociācija, kas ir brīva no politiskām, reliģiskām, komerciālām un ideoloģiskām interesēm.

...the id, and the state that results
...effect of defense mechanisms

integrity | in'te

1 the quality of being honest
integrity.

- 2 the state of being whole
- the condition of being
  - internal consistency

origin late Middle E
integer } Compar

allea | All European
Academies

ISBN 978-3-982356213-5

integum